

Õiguskantsler

Teie 18.07.2022 nr

Meie 06.06.2023 nr 16-5/230857/2303038

Laste isikuandmete edastamine lastekaitse- ja politseiametnikele

Austatud avaldaja

Küsisite, kas perearstid tohivad anda lastekaitsetöötajatele ja politseile laste terviseandmeid. Selgitasite, et perearstid mõistavad ja täidavad abivajavast lapsest teatamise kohustust, mis tuleb lastekaitseseadusest. Küsimusi tekitavad aga olukorrad, kui lastekaitse- või politseiametnik ise pöördub perearsti poole laste kohta info saamiseks.

[Võlaõigusseaduse](#) (VÕS) §-s 768 on sätestatud tervishoiutöötaja kohustus hoida patsiendisaladust. Patsiendisaladus hõlmab kõiki isikuandmeid, mida arst on oma töö käigus teada saanud, s.t lisaks meditsiinilisele teabele ka perekondlikku, sotsiaal-majanduslikku ja muud infot.¹

Riigikohus on öelnud, et igasugune patsiendisaladuse avaldamine on ebaseaduslik, kui selleks ei ole kas patsiendi nõusolekut või selget seaduslikku alust, mis omakorda võib olla kahetine: see kas lubab andmeid avaldada või kohustab seda tegema.²

[Lastekaitseaduse](#) (LasteKS) § 27 lõikes 1 ja § 31 lõikes 1 on sätestatud igapäevase kohustus teatada abivajavast või hädaohus olevast lapsest. Need sätted teevad erandi võlaõigusseaduses sätestatud patsiendisaladusest. Abivajavast või hädaohus olevast lapsest teatamise kohustus on ka arstidel.³ Kohustus on teatada mitte ainult väärkoheldud või hooletusse jäetud lapsest, vaid ka lapsest, kelle heaolu on muul viisil ohustatud või kelle käitumine ohustab teisi (LasteKS §-d 26 ja 30).

Olukordades, mida ei ole mainitud LasteKS §-des 26 või 30, on tervishoiutöötajal lubatud patsiendisaladuse hoidmise kohustusest kõrvale kalduda VÕS § 768 lg 2 alusel. Selle normi kohaselt võib tervishoiutöötaja omal algatusel saladuse hoidmise kohustusest mõistlikus ulatuses kõrvale kalduda, kui andmete avaldamata jätmise korral võib patsient oluliselt kahjustada ennast või teisi.⁴

Praegu ei ole lastekaitsetöötajal õiguslikku alust nõuda kutsesaladust hoidvalt perearstilt patsiendi andmeid laiemas ulatuses, kui eespool välja toodud. Samuti ei ole arstil õigust kutsesaladust

¹ Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 01.04.2022 lahend nr [1-20-5071](#), p 21.

² Samas, p 23.

³ Samas, p 25.

⁴ Samas, p 26.

avaldada laiemalt, kui seda võimaldavad VÕS § 768 lõige 2 ja patsiendisaladuse avaldamiseks kohustavad valdkondlikud õigusaktid (nt LasteKS § 27 lg 1 ja § 31 lg 1). Õiguskantslerile teadaolevalt analüüsib Sotsiaalministeerium, kas on vaja lastekaitseadust muuta, et lastekaitsetöötajatel oleks õigus küsida kutsesaladust hoidvalt arstilt senisest rohkem andmeid patsiendi kohta. Aruteludesse kaasatakse ka perearste.

Riigikohus on rõhutanud, et patsiendisaladus peab olema kaitstud ka kriminaalmenetluses (st ka politsei menetlustoimingute puhul). Seejuures, kuigi [kriminaalmenetluse seadustiku](#) (KrMS) §-s 72 on sätestatud, et arstil on õigus keelduda kutsetegevuses teatavaks saanud asjaolude kohta ütluste andmisest, tuleb patsiendisaladuse kontekstis seda mõista kohustusena: ta ei tohi selliseid ütlusi anda.⁵

Riigikohus on selgitanud, et kriminaalmenetluse seadustik – eelkõige KrMS § 32 lõige 2 – ega ka ükski muu seadus ei loo õiguslikku alust nõuda kutsesaladust hoidvalt tervishoiutöötajalt patsiendi andmeid laiemas ulatuses ega anna ka arstile õigust kutsesaladust avaldada laiemalt, kui seda võimaldavad VÕS § 768 ja seda täpsustavad sätted (nt [psühhiaatrilise abi seaduse](#) § 5).

Loodan, et neist selgitustest on abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Margit Sarv 6938424 Margit.Sarv@oiguskantsler.ee
Andres Aru 6938433 Andres.Aru@oiguskantsler.ee

⁵ Samas, p 22.